

האם מותר לאבד את עצמו להצלת הרבים?

אהרן ישעיה שכטר

א. גמ' סנהדרין (עג:) מנין לרואה את חברו שהוא טובע בנהר, או חיה גוררתו, או לסטין באין עליו שהוא חייב להצילו, תלמוד לומר לא תעמד על דם רעך. והא מהכא נפקא מהתם נפקא, אבדת גופו מניין תלמוד לומר והשבתו לו? אי מהתם הוה אמינא הני מילי בנפשיה, אבל מיטרח ומיגר אגורי אימא לא קא משמע לן.

ב. שו"ת אג"מ (י"ד ח"ב סי' קע"ד) במחילת כבוד גאונים אלו, אשר הוא טעות גמור ושרי להו מרייהו וכו'.

ג. גר"א לחו"מ (פז:קז) דין השדכנות כתב מהר"ם שהוא מדין יורד לתוך שדה חברו, שאם עשויה ליטע אומדין כמה אדם רוצה ליתן בשדה זו לנוטעה, והוא כמו סרסור וכו'.

ד. גמ' כתובות (ג.) באושא התקינו המבזבז אל יבזבו יותר מחומש, שמא יצטרך לבריות. מאי קרא? וכל אשר תתן לי עשר עשרנו לך.

ה. הגרע"א בתשו' (מהדו"ק סי' ס"ח, ובחי' למס' קידושין לא:) הגע עצמך אם נודמן לו ב' מ"ע, באחד אין בו חסרון כיס, ובאחד צריך בזבוז יותר מחומש בנכסיו. וכי נאמר דאסור לעשות המצוה בממונו ולבטל מצוה אחרת כיון דאינו מחוייב לעשות המצוה דחסרון כיסו יותר מחומש, כדאיתא בשו"ע? נשתקע ולא נאמר! דמ"מ מקיים המצוה כתיקונה ואין בזה גרעון במה דרוצה לאבד ממונו.

ו. פרשת נח "אך את דמכם לנפשותיכם אדרוש". רש"י, אף על פי שהתרתי לכם נטילת נשמה בבהמה, את דמכם אדרוש מהשופך דם עצמו. לנפשותיכם - אף החונק עצמו אף על פי שלא יצא ממנו דם.

ז. מס' שמחות (ב:א) המאבד עצמו לדעת אין מתעסקין עמו לכל דבר, אין קורעין ואין חולצין ואין מספידין עליו.

ח. תשובה מאהבה (ח"ג סי' ת"ט) הנה מרגלא בפומייהו דאינשי המאבד עצמו לדעת אמרו חז"ל אין לו חלק לעוה"ב, ואני בעניי בבקיאות לא מצאתי כהאי לישנא בדברי חז"ל.

ט. שמואל (א' פרק ל"א) וּפְלִשְׁתִּים נִלְחָמִים בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּנְסוּ אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי פְלִשְׁתִּים וכו'. ג וְתַכְבֵּד הַמִּלְחָמָה אֶל שְׂאוֹל וַיִּמְצְאוּהוּ הַמּוֹרִים אַנְשִׁים בְּקֶשֶׁת וַיַּחַל מְאֹד מִהַמּוֹרִים. ד וַיֹּאמֶר שְׂאוֹל לְנִשְׂא כְלָיו

האם מותר לאבד את עצמו להצלת הרבים?

אהרן ישעיה שכטר

שְׁלִי חֲרַבְדָּ וְדַקְרָנִי בָּהּ פֶּן יָבוֹאוּ הָעֲרָלִים הָאֵלֶּה וְדַקְרָנִי וְהִתְעַלְלֵנוּ בִּי, וְלֹא אָבָה נִשְׂא כְלָיו כִּי יֵרָא מְאֹד, וַיִּקַּח שָׂאוֹל אֶת הַחֶרֶב וַיִּפֹּל עָלֶיהָ. הַ וַיֵּרָא נִשְׂא כְלָיו כִּי מֵת שָׂאוֹל וַיִּפֹּל גַּם הוּא עַל חֲרַבּוֹ וַיָּמָת עִמּוֹ. וַיָּמָת שָׂאוֹל וּשְׁלֵשֶׁת בָּנָיו וְנִשְׂא כְלָיו גַּם כָּל אֲנָשָׁיו בַּיּוֹם הַהוּא יַחְדָּו.

י. דעת זקנים מבעלי התוס' לבראשית (שם) ומכאן מביאין ראייה אותן ששוחטין התינוק בשעת הגזירה וכו'. ומעשה ברב אחד ששחט הרבה תינוקות בשעת השמד כי היה ירא שיעבירום על דת, והיה רב אחד עמו והיה כועס עליו ביותר, וקראו רוצח, והוא לא היה חושש. ואמר אותו רב אם כדברי יהרג אותו רב במיתה משונה, וכן היה, שתפסוהו עכו"ם, והיו פושטין עורו ונותנין חול בין העור והבשר, ואחר כך נתבטלה הגזרה, ואם לא שחט אותן התינוקות היו ניצולין!

יא. גמ' כתובות (קג:) ההוא יומא דאשכבתיה דרבי נפקא בת קלא ואמרה כל דהוה באשכבתיה דרבי מזומן הוא לחיי העוה"ב! ההוא כובס כל יומא הוה אתי קמיה ההוא יומא לא אתא כיון דשמע הכי סליק לאיגרא ונפל לארעא ומית. יצתה בת קול ואמרה אף ההוא כובס מזומן הוא לחיי העולם הבא.